

Ledare

Demografi

Nyligen gick ett antal värmländska kommuner ut med att de tillsammans skulle inventera beståndet av ödehus. Målet för insatsen, förklarade en kommunal samordnare, var att husen åter skulle "fyllas med nya människor och ny livsglädje". Det låter som något kommunalråd i avfolkningskommuner sagt i alla år med tillkämpad optimism i rösten, efter att ha tvingats konstatera att befolkningen minskat, ännu ett år.

Men kanske är det denna gång inte bara en from förhoppning. Det finns en längtan bland många storstadsbor till ett annat liv. Men detta andra liv är inte gratis. Jobba bör man, annars dör man. Och några jobb finns sällan i anslutning till charmiga och öde 1800-talstorp i Värmland. Det är därför de är öde.

Men det håller på att förändras. Och det är inte för att de gamla bruken har återupplivats.

Tanken att hemmet ska befinna sig i anslutning till arbetet är uråldrig. Man bor där man gör det man behöver göra för att överleva. Om födan, djuren, den bördiga marken eller någon annan – för livet – nödvändig omständighet byter plats så gör hemmet det också.

Så även i vår tid. Jobb och hem hör ihop. Att pendla långa avstånd är något man gör för att man måste. Få njuter av att sitta av några veckor av varje år i bil eller tåg. Glesbygdsorter och kommuner töms på människor främst för att där saknas arbete. På det följer sämre privat och offentlig service vilket i sin tur förstärker avfolkningstrenden.

Att det är på det här viset har setts som så självklart att det närmast kan liknas vid en social naturlag. Men så kom pandemin. Och mycket som vi tidigare tog för givet har kommit att förändras. Arbetsplatsens geografiska placering är en sådan sak.

Distansarbete betraktades tidigare som något lite suspekt. En sorts halvtillåtet fusk. Arbetsgivare misstänkte att det nog inte riktigt funkade och riskerade att sänka arbetsmoralen. Det var ovanligt att jobba hemifrån. 2017 jobbade mindre än fem procent av alla svenskar hemifrån någon gång i veckan. För ett år sedan var samma siffra 41,9 procent.

Det var tidigare ett fåtal kontorsarbetare förunnat att jobba helt eller delvis hemifrån. Undantaget var frilansar som själva bestämde sin arbetsplats. Men så kom restriktioner från Folkhälsomyndigheten. Och samtliga arbetsplatser där anställda överhuvudtaget kunde utföra sitt arbete på distans fick göra det. Det fanns förstås problem förknippat med detta och att sitta i eviga Zoom-möten är knappast någon lyx. Men det gick.

”

Vanen har satt sig. Mycket tyder på att distansarbetet i stor utsträckning kommer att hänga kvar även efter pandemin. Mönstret är likartat i hela västvärlden.

Lilla Prästeryd, ett litet torp vid Gerdskan som tros vara byggt tidigt 1700-tal.

Arkivbild: Matilda Falk

Distansarbetarna – vår tids lantadel

Pandemin kan vara början på en ny utflyttning av medelklassen till mindre orter och glesbygden.

Vanen har satt sig. Mycket tyder på att distansarbetet i stor utsträckning kommer att hänga kvar även efter pandemin. Mönstret är likartat i hela västvärlden. Fler arbetsplatser erbjuder hemmearbete. Och när möjligheten väl finns är den svår att ta tillbaka. Möjligheten att distansarbete skapar dessutom för många arbetsgivare ett betydligt större urval av potentiella anställda.

Konsekvenserna är mer genomgripande än att en massa kontorsarbetare helt plötsligt kommer jobba i mjukisbyxor hemifrån. Revolutionen i distansarbete kommer att påverka bostadsmarknaden, stadsplaneringen, kraven på infrastruktur och vart företag etablerar sig.

Många arbetstagare kommer börja inse att de inte till varje pris måste bo i den dyra, trånga och barnovänliga staden där företaget har sin adress. De kommer börja Hemnet-surfat ut över landet.

Det finns tecken på att folk redan har börjat se sig om efter alternativ. Tittar man på både villor och lägenheter i Västra Götaland så

har det skett prisökningar sedan 2020. Inget konstigt med det, prisökningar har skett varje år sedan 2008. Det intressanta nu är hur mycket prisökningarna skiljer sig åt mellan olika delar av Västsverige.

För villor har priserna i Göteborg ökat med 11 procent på ett år. I Kungsbacka är ökningen på 19,2 procent och i lilla Tibro har priserna ökat med 28 procent på ett år. Så ser det ut i hela Västra Götaland. Lägenhetspriserna har förändrats ännu mer. Göteborg hade en blygsam ökning på 4,5 procent under 2021. För Alingsås är ökningen 26,1 och i Bollebygd 20,4. I Falköping ökade lägenhetspriserna med hela 37,1 procent.

Många av dessa uppgångar sker från låga nivåer, varför även små ökningar i absoluta tal av slutpriset får stor effekt procentuellt. Men trenden går inte att ta miste på. Under det andra året med pandemin har något hänt i Västra Götaland: Hus- och lägenhetsmarknaden i kommuner som annars varit iskalla har fått nytt liv.

Den dramatiska prisökningen kanske bara

är en tillfällig förändring. En korrigering av något som var fel prissatt. Men mycket talar för att det vi ser är en förändring av själva relationen mellan bostad och arbete. Och det händer inte bara i Sverige.

I USA är trenden de senaste två åren att kustdelstaterna Kalifornien och New York tappar boende. San Francisco med sina skyhöga bostadspriser och skenande hemlöshet hade den snabbaste ökningen av utflyttade i hela landet. Störst mottagare av flyttströmmarna är kranskommuner till de stora städerna. Inget nytt med det. Familjer flyttar till större hus med trädgård, för lugnet, tryggheten och småstadskvaliteter utan att helt tappa kontakten med storstaden.

Det nya är att delar av USA som varit drabbade av konstant avfolkning nu tar emot inflyttade från storstäderna. Den amerikanska södern, däribland Florida och Texas, ökar i befolkningsmängd. De största procentuella ökningarna sker däremot i rena avfolkningsbygder i Idaho och Arizona.

”

Många arbetstagare kommer börja inse att de inte till varje pris måste bo i den dyra, trånga och barnovänliga staden

Redan innan pandemin fanns det ett sug att köpa stort i en mindre dyr delstat. Men möjligheten att jobba på distans har gjort det möjligt att förverkliga dessa drömmar.

Den demografiska utvecklingen i USA skiljer sig egentligen inte så mycket från den svenska. Utvecklingen det gångna decenniet är att utrikesfödda och de med utrikes bakgrund samlas i storstäderna, tillsammans med studenter. Barnfamiljer och pensionärer flyttar samtidigt ut till kranskommuner.

I glesbygden och på småorter har främst de som inte har utbildning eller arbetskvalifikationer för ett jobb i storstaden stannat kvar. Det här har skapat oförståelse och ojämlikhet mellan olika delar av landet. Städerna blir mer kosmopolitiska medan rika kranskommuner och mindre rika landsbygdskommuner bibehåller 1900-talets mer etniskt homogena demografi.

Den här mekanismen ser inte ut att förändras av pandemin. Men om kopplingen mellan jobb och hem förändras kommer en del av den välutbildade medelklassen att flytta ännu längre bort från storstäderna.

Nästa steg är att de riktigt billiga kommunerna får ett visst tillflöde av distansjobbade storstadsbor. Kanske är det precis det som håller på att ske i kommuner som Falköping och Mariestad. Det är i så fall en utveckling vi bör välkomna då den skulle motverka den polarisering mellan land och stad vi sett på senare år.

Adam Cwejman

adam.cwejman@gp.se

Göteborgs-Posten

Göteborgs-Posten skiljer på nyheter och åsikter. Tidningens åsikter återfinns på ledarsidan. Åsikter på Debatt, Kultur, Fria ord och i de personliga krönikorna är skribenternas egna.

GP:s innehåll publiceras elektroniskt samt lagras och tillhandahålls i elektroniska arkiv. Den som sänder material till tidningen anses medge sådan publicering, lagring och tillhandahållande.

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Christofer Ahlqvist
Redaktionschef Johan Sköld
Administrativ redaktionschef
Kari Hokkanen
Redaktionell utvecklingschef
Louise Sköld Lindell
Kulturchef Björn Werner
Politisk redaktör Adam Cwejman
Kontaktuppgifter till övriga chefer och redaktörer hittar du i sidhuvudet på respektive avdelning.

Vd Stampen Lokala Medier AB
Johan Hansson
Försäljningschef
Henrik Carlsson
Marknadschef
Josefine Meyer
GP:s Huvudväxel 031-62 40 00
(ej prenumerationsärenden)
Postadress: 405 02 GÖTEBORG
Besöksadress: Polhemsplatsen 5

Redaktion 031-62 40 00
E-post: redaktion@gp.se

Internet: www.gp.se

Göteborgs-Postens medarbetare nås via e-post enligt följande mönster: foramn.efternamn@gp.se

Företagsannonser
031-80 94 90
E-post: annonsbokning@gp.se
Mer information på www.gp.se

Privatannonser
Få information och boka din annons själv via gp.se/privatannons
För personlig service ring 031-80 47 00, då tillkommer serviceavgift på 100 kr.

Kundservice (självservice)
● Uppehåll och utebliven tidning: 031-80 47 05
● Uppehåll, adressändring, utebliven tidning: gp.se/mina-sidor/prenumeration

● Vanliga frågor och svar: gp.se/kundservice

Kundservice (personlig service)
Måndag-Fredag 08.00-16.00
Lördag-Söndag 8.00-12.00
Tel.nr. 031-80 47 00
E-post: kundservice@gp.se

Svanenmärkt trycksak
Tryck: V-TAB, Landvetter 2022

